

Европейски съд по правата на човека

Асанидзе срещу Грузия
(Assanidze v. Georgia)

Жалба № 71503/01

Решение от 8 април 2004 г. на Голямото отделение

(резюме)*

Чл. 1: юрисдикция и отговорност на високодоговарящите държави; **чл. 5, т. 1:** законност на задържането; **чл. 6, т. 1:** право на справедлив процес при наличие на наказателно обвинение

Принципът за върховенство на закона и понятието за справедлив процес в чл. 6 изключват всякаква намеса на законодателния орган в правораздаването, осъществена с цел да се повлияе на съдебното разрешаване на спора.

На първо място националните власти и най-вече съдилищата тълкуват и прилагат националния закон, но съгласно чл. 5, т. 1 нарушаването на вътрешното законодателство влече нарушение и на Конвенцията. Задържането на едно лице за неопределен и непредвидим срок, без то да се основава на конкретна законова разпоредба или на съдебно решение, е несъвместимо с принципа за правна сигурност и произволно и е в противоречие с фундаменталните аспекти на принципа за върховенство на закона.

Наказателното производство е едно цяло и предоставяната от чл. 6 закрила не се прекратява с постановяването на първоинстанционната присъда. Ако държавната администрация може да откаже или да пропусне да се съобрази с оправдателна присъда, или дори само да се забави в изпълнението ѝ, то гаранциите на чл. 6, от които обвиняемият се е ползвал по време на съдебната фаза на производството, биха се оказали илюзорни в една своя част.

Фактите по делото

Към момента на производството пред Европейския съд по правата на човека и на постановяване на решението му жалбоподателят се намирал в арест в Батуми, столицата на Аджарската автономна република (ААР) в Грузия. Преди това той бил кмет на Батуми и член на Аджарския върховен съвет. На 4 октомври 1993 г. бил арестуван по подозрение за незаконни финансови операции в частна компания и незаконно притежаване и търговия с оръжие. На 28 ноември 1994 г. бил осъден на 8 години лишаване от свобода. Били постановени и конфискация на имуществото му и възстановяване на имуществените вреди на компанията. На 27 април 1995 г. Върховният съд на Грузия потвърдил присъдата в основната ѝ част.

---

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

Вместо да бъде преведен в затвора за изтърпяване на наказанието обаче, жалбоподателят бил оставен в затвора за краткосрочни задържания под стража към Министерството на сигурността на Аджарската автономна република.

На 1 октомври 1999 г. грузинският президент издал указ за помилване, с който наред с наказанията на други осъдени били опростени и последните две години от наказанието на жалбоподателя. Въпреки това той не бил освободен от ареста.

Засегнатата частна компания обжалвала указа на президента и на 11 ноември 1999 г. Висшият аджарски съд го обявил за нищожен, тъй като при издаването му не била спазена законовата процедура. На 28 декември с.г. това решение било отменено от Върховния съд на Грузия, който препратил делото на административното отделение на Апелативния съд на Тбилиси. С решение от 24 март 2000 г. апелативният съд отхвърлил жалбата на компанията. Това решение било потвърдено от Върховния съд на Грузия на 11 юли 2000 г., но дори и след тази дата жалбоподателят останал в ареста на Министерството на сигурността.

Междувременно, на 11 декември 1999 г. жалбоподателят бил обвинен в други престъпления – че през 1993 г. бил член на престъпна групировка и участвал в опит за отвлечане на висш служител от Министерството на вътрешните работи. Била му определена мярка за неотклонение задържане под стража. На 2 октомври 2000 г. бил осъден на 12 години лишаване от свобода при строг режим. По негова жалба, на 29 януари 2001 г. Върховният съд на Грузия отменил присъдата и го оправдал. Постановил той да бъде незабавно освободен и уведомен, че може да предяви иск за обезщетение за причинените му вследствие незаконните и неоправдани действия на властите вреди.

На 29 януари 2001 г. председателят на Върховния съд изпратил решението на съда за изпълнение на министъра на правосъдието, на директора на отдела, отговорен за изпълненията на наказанията в Министерството на правосъдието, и на директора на затвора за краткосрочни задържания под стража към Министерството на сигурността. Мотивите към решението били изпратени на 5 февруари 2001 г. Това решение никога не било изпълнено и жалбоподателят останал в ареста на затвора за краткосрочни задържания под стража към аджарското Министерство на сигурността.

Нееднократно и настоятелно висши представители на централната власт се свързвали с властта в Аджарската автономна република, за да съдействат за незабавното освобождаване на жалбоподателя. По делото правителството е представило и писмо на грузинския президент Шеварнадзе до г-н Абашидзе – председател на Аджарската автономна република, в което настоява жалбоподателят да бъде освободен, за да не се стига до осъдително решение на съда в Страсбург.

На 24 юни 2002 г. въпросът за законността на помилването на жалбоподателя бил поставен за разглеждане пред комисия към парламента на Грузия, отговорна за контрола за законност на действията на държавните служители. Комисията представила доклада си на 26 септември 2002 г. Според него при издаването на указа президентът не бил спазил законовите изисквания. Решението било взето изцяло по политически съображения. Решенията на Апелативният съд на Тбилиси и на Върховният съд на Грузия по жалбата срещу указа също страдали от пороци. И във второто наказателно производство срещу жалбоподателя били допуснати различни процесуални нарушения. Докладът съдържа подробна оценка на доказателствата и показанията по делото и заключавал, че Върховният съд е следвало да повдигне нови обвинения срещу г-н

Асанидзе. Накрая, според Комисията оправдателното решение на Върховния съд било незаконно, несправедливо и основано на недостатъчно проверени факти. Комисията предлагала наказателното производство да бъде възобновено.

На 25 март 2003 г. Главната прокуратура на Грузия отказала да възобнови делото, тъй като окончателно съдебно решение като това на Върховния съд не можело да бъде оспорвано при липсата на нови факти, а заключенията на Комисията нямали такъв характер.

Председателят на Върховния съд на Грузия връчил на грузинския президент своето становище относно доклада на Комисията, в което заявил, че Комисията си е позволила да преразглежда съдебно решение на най-висшия съд в страната и по този начин е нарушила фундаменталния конституционен принцип за разделение на властите.

Резюме на решението на Европейския съд

I. Предварителното възражение на правителството за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита

123-125. Правителството отбелязва, че Съдът не е имал възможност да се запознае с доклада на парламентарната комисия от 26 септември 2002 г., преди да се произнесе по допустимостта на жалбата. В него били установени множество нередности в производствата срещу жалбоподателя. Въз основа на тези заключения държавата-ответник можела да поправи положението със средствата на собственото си законодателство, макар все още да не го била сторила. По мнение на правителството, “когато националният парламент е решил да разгледа един особено деликатен вътрешен случай с цел да установи дали решенията на съдебните органи са били законосъобразни, делото не може да се смята за окончателно решено на национално ниво”.

Жалбоподателят възразява, че по вътрешното право въпросният доклад няма юридическа стойност, а и до момента той не бил подписан от членовете на комисията, а само от нейния председател.

126. С оглед на специфичните обстоятелства Съдът разглежда възражението, макар да е направено късно.

127. Комисията към грузинския парламент е имала за задача да установи обстоятелствата, при които наказанието на жалбоподателя е било опростено от президента. По своя инициатива тя е разгледала и второто наказателно производство, по което жалбоподателят е бил оправдан, и в доклада си е препоръчала възобновяването му, за да може то да бъде върнато за допълнително разследване.

“Съдът напомня, че правилото за изчерпване на вътрешноправните средства изисква жалбоподателят да използва нормалните средства за защита по националната правна система, които са достъпни и достатъчни за да предоставят поправяне на твърдените нарушения. Съществуването на въпросните средства трябва да е достатъчно сигурно не само на теория, но и на практика. В противен случай те не биха били достъпни и ефективни. Няма задължение за изчерпване на средства, които са неадекватни или неефективни (виж, наред с други, *Акдивар и др. с/у Турция*¹, 16.09.1996 г., Reports of Judgments and Decisions 1996-IV, стр. 1210

---

¹ Akdivar and Others v. Turkey

§ 67 и [Андронику и Константину с/у Кипър](#)², 9.10.1997 г., Reports 1997-VI, стр. 2094-95, § 159).

Така извънредните процесуални средства, които не отговарят на изискванията за “достъпност” и “ефективност”, не са вътрешноправни средства, които следва да бъдат изчерпани по смисъла на [чл. 35, т. 1](#) от Конвенцията (виж, *mutatis mutandis*, решенията по допустимостта [Киискинен с/у Финландия](#)³, ж. № 26323/95, ECHR 1999-V и [Моя Алварез с/у Испания](#)⁴, ж. № 44677/98, ECHR 1999-VIII).”

128. Съдът констатира, че по грузинското законодателство докладът на парламентарна комисия относно дадено съдебно решение не налага непременно неговата отмяна или преразглеждане. В настоящия случай главният прокурор е намерил, че констатациите в доклада не представляват нови фактически или правни обстоятелства, които да налагат възобновяване на делото. Следователно правителството не може да поддържа, че наказателните производства са все още висящи пред националните съдилища или че жалбата е преждевременна.

“129. Във всеки случай Съдът отбелязва, че принципът за върховенство на закона и понятието за справедлив процес в чл. 6 изключват всякаква намеса на законодателния орган в правораздаването, осъществена с цел да се повлияе върху съдебното разрешаване на спора ([Гръцки рафинерии “Стран” и Стратис Андреадис с/у Гърция](#)⁵, 9.12.1994 г., А.301-В, стр. 82, § 49). Следователно Съдът би бил изключително обезпокоен, ако законодателството или практиката на една високодоговаряща държава дават право на несъдебен орган, без значение колко легитимен е той, да се намесва в съдебните производства или да поставя под съмнение съдебните решения (*mutatis mutandis*, [Купър с/у Обединеното кралство](#)⁶ [GC], 16.12.2003 г., ж. № 48843/99, § 130).

130. Решението, с което жалбоподателят е бил оправдан, е било окончателно. В съответствие с това, без оглед на [чл. 4, т. 2 от Протокол 7](#), принципът за правна сигурност – един от фундаменталните аспекти на върховенството на закона, изключва всякакъв опит на несъдебен орган да постави под съмнение това съдебно решение или да попречи на неговото изпълнение (*mutatis mutandis*, [Брумареску с/у Румъния](#)⁷ [GC], ж. № 28342/95, ECHR 1999-VII, §§ 61 и 62; [Рябик с/у Русия](#)⁸, 24.07.2003 г., ж. № 52854/99, §§ 51 и 52).”

131. В светлината на казаното Съдът отхвърля възражението за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита.⁹

II. Юрисдикцията на държавата-ответник и отговорността ѝ по чл. 1 от Конвенцията

133-136. Страните не спорят, че Аджарската автономна република (ААР) е неразделна част от Грузия и че разглежданите въпроси попадат в юрисдикцията на Грузия.

A. Въпросът за “юрисдикцията”

² Andronicou and Constantinou v. Cyprus

³ Kiiskinen v. Finland (dec.)

⁴ Moya Alvarez v. Spain (dec.)

⁵ Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis v. Greece

⁶ Cooper v. the United Kingdom, решение на Голямото отделение

⁷ Brumarescu v. Romania, решение на Голямото отделение

⁸ Ryabykh v. Russia

⁹ Решението е единодушно.

137-139. Съдът отбелязва, че по правило понятието “юрисдикция” по смисъла на чл. 1 от Конвенцията трябва да се разглежда като отразяващо положението съгласно международното публично право и е предимно териториално. Безспорно ААР е част от територията на Грузия и следва да се провери дали съществуват доказателства, които да оборват презумпцията за компетентност.

140. Съдът констатира, че Грузия е ратифицирала Конвенцията за цялата си територия, не е правила резерви относно ААР и не се спори, че ААР няма сепаратистки претенции и никоя друга държава не упражнява контрол там.

141. Конвенцията не съдържа “федерална клауза”, каквато има в Американската конвенция по правата на човека, а и ААР не е част от федерация, тъй като Грузия не е федерална държава.

143. Така Съдът намира, че фактите, на които се основава жалбата, са в “юрисдикцията” на Грузия по смисъла на чл. 1 от Конвенцията.

Б. По въпросите за вменимостта и отговорността

144. Съдът отбелязва, че случаят се различава от другите, които е разглеждал по чл. 1 от Конвенцията. По другите дела той е приемал понятията за вменимостта и отговорността като неразделно свързани – отговорността на държавата по Конвенцията може да бъде ангажирана само ако твърдените нарушения могат да й бъдат вменени (*Лоузиду с/у Турция*¹⁰, 23.03.1995 г., А.310, стр. 20-22, §§ 52-56 и *Кипър с/у Турция*¹¹ [GC], ж. № 25781/94, ECHR-2001-IV, стр. 260-262, §§ 75-81). По-конкретно, по споменатите дела Съдът е заставал на становището, че твърдените нарушения на Конвенцията, извършени на част от територията на дадена държава-страна по нея, не могат да ангажират отговорността на тази държава, ако въпросната зона е била под ефективния контрол на друга държава (*Лоузиду с/у Турция*, стр. 23-24, § 62). Ситуацията по настоящото дело е съвсем различна – единствено Грузия е упражнявала контрол, и следователно е имала юрисдикцията, над ААР. Налице е разлика и с делото *Банкович (Банкович и др. с/у Белгия и 16 други договарящи държави)*¹² [GC], решение по допустимостта, ж. № 52207/99, ECHR 2001-XII), където държавите-ответници, които са страни по Конвенцията и членки на НАТО, не са упражнявали “цялостен контрол” върху въпросната територия, а ФР Югославия – държавата, която е упражнявала такъв контрол, не е била страна по Конвенцията.

145. В настоящия случай жалбоподателят е бил оправдан от Върховния съд на Грузия, но аджарските власти са продължили да го задържат. Централните власти са предприели всички възможни по вътрешното законодателство процедурни стъпки, за да осигурят изпълнение на оправдателната присъда. С различни политически средства са търсели възможности за разрешаване на въпроса и нееднократно са настоявали пред аджарските власти да освободят жалбоподателя, но не са получавали отговор. Така според националната система вина за проблемите, от които се оплаква жалбоподателят, имат местните аджарски власти.

---

¹⁰ Loizidou v. Turkey

¹¹ Cyprus v. Turkey, решение на Голямото отделение

¹² Bankovic and Others v. Belgium and 16 Other Contracting States (dec.), решение на Голямото отделение

“146. Трябва да се напомни обаче, че за целите на Конвенцията е релевантна единствено международната отговорност на държавата, без значение на кой национален орган е вменено нарушението на разпоредбите ѝ според вътрешната уредба (виж, *mutatis mutandis*, [Фоти и др. с/у Италия](#)¹³, 10.12.1982 г., А.56, стр. 21, § 63; [Цимерман и Щайнер с/у Швейцария](#)¹⁴, 13.07. 1983 г., А.66, стр. 13, § 32 и [Лингенс с/у Австрия](#)¹⁵, 8.07.1986 г., А.103, стр. 28, § 46).

Не е немислимо държавите да срещнат трудности при осигуряване спазването на гарантираните от Конвенцията права във всички части от територията им, но въпреки това всяка държава - страна по Конвенцията остава отговорна за събития, случили се където и да било на нейната национална територия. Освен това Конвенцията не просто задължава висшите органи на договарящите държави самите те да зачитат закрепените в нея права и свободи, а включва и задължението им да предотвратят или поправят всяко нарушение, извършено на по-долно ниво, за да осигурят ползването от тези права и свободи ([Ирландия с/у Обединеното кралство](#)¹⁶, 18.01.1978 г., А.25, стр. 64, § 159).”

147. Въпреки лошото функциониране на части от държавната машина в Грузия и съществуването на територии със специален статут, връзката между местните аджарски власти и централното правителство е такава, че само пропуск от страна на правителството прави възможно трайното нарушаване на Конвенцията на местно ниво. Член 1 от Конвенцията изисква такава национална система, която да е годна да осигури съобразяване с разпоредбите ѝ за всекики на цялата територия на държавата.

148. Съдът напомня, че по смисъла на международното право понятието “правителствена организация” не се отнася само за правителството или централните държавни органи. Когато правомощията са разпределени децентрализирано, то обхваща и всеки национален орган, който изпълнява публични функции. Следователно такива органи не са легитимирани да отправят до Съда жалби на основание [чл. 34](#) от Конвенцията. Съгласно тези принципи, в настоящия случай аджарските регионални власти не са неправителствена организация или група от лица с общ интерес по смисъла на чл. 34 от Конвенцията и следователно нямат право на жалба до Съда или на оплакване пред него срещу централните власти на грузинската държава.

149. Ето защо именно висшите органи на грузинската държава носят отговорността по Конвенцията за поведението на подчинените им (виж цитираното [Ирландия с/у Обединеното кралство](#), стр. 64, § 159). “Съдът не може да се занимава с множеството национални власти или съдилища, нито да разглежда спорове между институции или относно вътрешната политика.”

150. Съдът следователно приема, че макар в националната система събитията да са пряко вменими на аджарските власти, по Конвенцията се ангажира единствено отговорността на грузинската държава.¹⁷

---

¹³ Foti and Others v. Italy

¹⁴ Zimmermann and Steiner v. Switzerland

¹⁵ Lingens v. Austria

¹⁶ Ireland v. the United Kingdom

¹⁷ Решението е единодушно.

III. По твърдението за нарушение на чл. 5, т. 1 от Конвенцията

151. Жалбоподателят твърди, че е станал жертва на нарушение на чл. 5, т. 1 след президентския акт за помилване от 1 октомври 1999 г., и поддържа, че след оправдаването му на 29 януари 2001 г. задържането му е било произволно.

A. Периодът на задържане след указа на президента от 1 октомври 1999

е.

152-153. Правителството изтъква, че актът на президента е бил обжалван и изпълнението му е било спряно. Окончателното решение по този спор било от 11 юли 2000 г. и следователно оплакването на жалбоподателя за незаконност на задържането му от 1 октомври до 11 декември 1999 г. било просрочено. По съществуването на оплакването правителството твърди, че задържането през този период е било напълно съобразено с изискванията на чл. 5, т. 1, б. "а" от Конвенцията. Поради спряното изпълнение на президентския указ, основанийето за него била осъдителната присъда от 28 ноември 1994 г.

155-157. Според жалбоподателя задържането му от 1 октомври 1999 г. до момента следва да се разглежда като един единствен период, защото нямало съществена промяна в положението му. През цялото време то било незаконно и обслужвало една и съща политическа цел на аджарските власти. От 1 октомври до 11 декември 1999 г. то било без правно основание. За образуването второ наказателно производство и свързаното с него задържане липсвало "обосновано подозрение", както доказвало оправдаването му.

158-159. За разлика от жалбоподателя Съдът не счита, че задържането през двата периода може да се разглежда общо. То е било по две отделни наказателни производства и с различно законово основание. Поради това Съдът преценява поотделно допустимостта на оплакванията за всеки от тези периоди.

160. Отделението, постановило решението по допустимостта, е приело, че всички оплаквания по чл. 5, т. 1 от Конвенцията са допустими.

"По силата на чл. 35, т. 4 от Конвенцията обаче, Съдът може да обяви едно оплакване за недопустимо "на всеки етап от процедурата", а изискването за 6-месечния срок е императивно правило, което Съдът може да прилага по собствена инициатива."

161. Оплакването пред Европейския съд относно първия период на задържане (от 1 октомври до 11 декември 1999 г.) е подадено едва на 2 юли 2001 г. и следва да бъде обявено за недопустимо като направено след срока, независимо дали той се брой от президентския указ или от датата на решението по жалбата срещу него.¹⁸

162. Относно оплакването, касаещо обвинението от 11 декември 1999 г. и задържането на жалбоподателя от тази дата до оправдаването му, Съдът отбелязва, че то е повдигнато едва след постановяването на решението по допустимостта, което определя обхвата на съдебното разглеждане (виж, наред с други, *Пелтие с/у Франция*¹⁹, 21.05.2002 г., ж. № 32872/96, § 20; *Кракси с/у Италия* (№ 1)²⁰, 5.12.2002 г., ж. № 34896/97, § 55; *Гьоч с/у Турция*²¹ [GC], ж. №

¹⁸ Решението е единодушно.

¹⁹ *Peltier v. France*

²⁰ *Craxi v. Italy* (no. 1)

²¹ *Göç v. Turkey*, решение на Голямото отделение

36590/97, ECHR 2002-V, § 36). Следователно това оплакване попада извън предмета на делото, внесено за разглеждане пред Голямото отделение.²²

163. Поради това Съдът разглежда само оплакването на жалбоподателя относно задържането му след 29 януари 2001 г., когато е бил оправдан.

Б. Периодът на задържане от 29 януари 2001 г. до момента

164-165. Съдът отбелязва, че правителството е отбягвало да изложи правни доводи относно задържането на жалбоподателя след оправдаването му на 29 януари 2001 г. Представителят му все пак е заявил, че то било напълно законно, тъй като съгласно заключението на парламентарната комисия жалбоподателят не бил валидно оправдан и останал задържан по силата на присъдата от 2 октомври 2000 г., т.е. на основание чл. 5, т. 1, б. "а" от Конвенцията. Във всички случаи, задържането му било оправдано от чл. 5, т. 1, б. "с", поради неговите опасни връзки с мафията и с терористични групи. Относно мястото на задържането правителството се позовава на решението по делото *Бизото с/у Гърция*²³ (от 15.11.1996 г., Reports 1996-V) и поддържа, че дори да има нарушение на националното законодателство, мястото на задържането не го прави само по себе си противоречащо на чл. 5, т. 1 от Конвенцията.

166-168. Жалбоподателят поддържа, че лишаването му от свобода, след като е бил оправдан, е произволно. Причините за това били чисто политически. Едва през 2003 г. той е повдигнал оплакването, че в нарушение на националния закон и на чл. 5, т. 1 от Конвенцията е бил задържан в Министерството на сигурността, вместо след осъждането му да бъде приведен в затвор. Бил държан в килия с площ от около 6 кв.м., в пълна изолация. Отново едва през 2003 г. жалбоподателят е поискал от Съда да прецени това обстоятелство от гледна точка на чл. 3 от Конвенцията и да приеме, че той е бил подложен на унижително третиране.

а) Било ли е задържането законно?

169-170. Съдът отново подчертава първостепенното значение на правото на свобода и сигурност в едно "демократично общество" (*Де Вилд, Оумс и Версайн с/у Белгия*²⁴, 18.07.1971 г., А.12, стр. 36, § 65 и *Винтерверп с/у Холандия*²⁵, 24.10.1979 г., А.33, стр. 16, § 37). Никой не може да бъде лишаван от свободата си, освен в случаите по т. 1 на чл. 5 (*Уийкс с/у Обединеното кралство*²⁶, 2.03.1987 г., А.114, стр. 22, § 40). Изброяването на изключенията е изчерпателно (*Лабита с/у Италия*²⁷ [GC], ж. 26772/95, ECHR 2000-IV §170 и *Куин с/у Франция*²⁸, 22.03.1995 г., А.311, стр. 17, § 42) и те следва да се тълкуват ограничително в съответствие с целта на разпоредбата, която е да гарантира, че никой не може да бъде лишен от свободата си произволно (*Енгел и др. с/у Холандия*²⁹, 8.06.1976 г., А.22, стр. 25, § 58 и *Амуур с/у Франция*³⁰, 25.06.1996 г., Reports 1996-III, p. 848, § 42).

²² Решението е единодушно.

²³ Bizzotto v. Greece

²⁴ De Wilde, Ooms and Versyp v. Belgium

²⁵ Winterwerp v. the Netherlands

²⁶ Weeks v. the United Kingdom

²⁷ Labita v. Italy, решение на Голямото отделение

²⁸ Quinn v. France

²⁹ Engel and Others v. the Netherlands

³⁰ Amuur v. France

“171. Не е достатъчно обаче лишаването от свобода да попада в една от категориите по чл. 5, т. 1. Арестуваното или лишено от свобода лице трябва се ползва от различните гаранции на т. 2 до т. 5, доколкото са приложими (виж цитираното *Уийкс*, § 40).

Така разпоредбата на чл. 5 изисква задържането да бъде “в съответствие с процедури, предвидени от закона”, и всяко решение на националните съдилища в сферата на чл. 5 да бъде съобразено с процесуалните и материалните изисквания, установени във вече действащото законодателство (*Ейджи с/у Обединеното кралство*³¹, решение на Комисията от 17.12.1976 г., DR 7, стр. 165). Тук Конвенцията препраща основно към националното законодателство, но наред с това изисква лишаването от свобода да бъде съобразено с целта на чл. 5 да предпазва индивидите от произвол (цитираното *Куин*, § 47 и *Чахал с/у Обединеното кралство*³², 15.11.1996 г., Reports 1996-V, стр. 1864, § 118). Въпреки че на първо място националните власти и най-вече съдилищата тълкуват и прилагат националния закон, съгласно чл. 5, т. 1 нарушаването на вътрешното законодателство влече нарушение и на Конвенцията и Съдът може и трябва да провери дали законът е бил спазен (*Скот с/у Испания*³³, 18.12.1996 г., стр. 2396, Reports 1996-VI, § 57; *Бенам с/у Обединеното кралство*³⁴, 10.06.1996 г., Reports 1996-III, стр. 753, § 41 и *Джулия Манциони с/у Италия*³⁵, 1.07.1997 г., Reports 1997-IV, стр. 1190, § 21).”

172. В настоящия случай жалбоподателят е бил лишен от свобода от аджарските власти за целта по чл. 5, т. 1, б. “с”, считано от 11 декември 1999 г. – датата, на която му е било повдигнато новото обвинение. Това положение обаче е приключило с оправдаването му на 29 януари 2001 г. от Върховния съд на Грузия, който на същата дата е разпоредил незабавното му освобождаване. От този момент насетне жалбоподателят е останал в ареста, въпреки че делото му не е било възобновено и не е имало допълнителни нареждания за неговото задържане. Така за лишаването му от свобода след 29 януари 2001 г. не е имало законово или съдебно основание. То не може да бъде оправдано на нито едно от основанията по чл. 5, т. 1 от Конвенцията.

173. Относно съответствието на задържането на жалбоподателя с целта на чл. 5 да защитава срещу произвол Съдът отбелязва, че е немислимо в държава, която зачита върховенството на закона, едно лице да продължава да бъде лишено от свобода въпреки наличието на съдебно разпореждане за освобождаването му.

174. От представените документи е видно, че централните власти неведнъж са изисквали освобождаването на жалбоподателя и директно са заявявали на аджарските власти, че продължаващото лишаване от свобода е в нарушение на закона и на чл. 5 от Конвенцията.

“175. Според Съда задържането на едно лице за неопределен и непредвидим срок, без то да се основава на конкретна законова разпоредба или на съдебно решение, е несъвместимо с принципа за правна сигурност (виж, *mutatis mutandis*, *Йециус с/у Литва*³⁶, ж. № 34578/97, ECHR 2000-IX, §62) и произволно и е в противоречие с фундаменталните аспекти на принципа за върховенство на закона.”

---

³¹ Agee v. the United Kingdom

³² Chahal v. the United Kingdom

³³ Scott v. Spain

³⁴ Benham v. the United Kingdom

³⁵ Giulia Manzoni v. Italy

³⁶ Jecius v. Lithuania

176. Следователно след 29 януари 2001 г. жалбоподателят е бил задържан произволно, в нарушение на разпоредбите на чл. 5, т. 1 от Конвенцията.³⁷

б) Мястото на задържане

178. Съдът счита, че с оглед на извода му за произволност на задържането на жалбоподателя след оправдателната присъда, самостоятелното оплакване за незаконност на мястото на задържане не добавя нищо към вече констатираното нарушение и не е необходимо да бъде разгледано отделно по чл. 5, т. 1 от Конвенцията. Относно повдигнатото във връзка с условията на задържането оплакване по [чл. 3](#) Съдът отбелязва, че то е направено след решението по допустимостта и следователно е извън предмета на делото, внесено за разглеждане пред Голямото отделение.³⁸

IV. Твърдяното нарушение на чл. 6, т. 1 от Конвенцията

179-180. Жалбоподателят се позовава на решението по делото [Хорнсби с/у Гърция](#)³⁹ (19.03.1997, Reports 1997-II) и твърди, че чл. 6, т. 1 от Конвенцията е бил нарушен, защото оправдателната присъда не е била изпълнена. Правителството не взема становище.

“181. Съдът напомня, че за целите на чл. 6 изпълнението на едно съдебно решение е неразделна част от процеса (виж, *mutatis mutandis*, цитираното *Хорнсби*, § 40; *Бурдов с/у Русия*⁴⁰, ж. № 59498/00, ECHR 2002-III, §§ 34-35 и [Ясиуниене с/у Литва](#)⁴¹, ж. № 41510/98, 6.03.2003 г., §27).

182. Гаранциите на чл. 6 от Конвенцията ще бъдат илюзорни, ако националната правна или административна система на дадена договаряща държава позволява една окончателна, задължителна оправдателна присъда да остане неизпълнена във вреда на оправданото лице. Би било немислимо т. 1 във връзка с т. 3 на чл. 6 да задължава страните по Конвенцията да предприемат позитивни мерки спрямо всеки, обвинен в извършването на престъпление (виж, наред с други, *Барбера, Месеге и Хабардо с/у Испания*⁴², 6.12.1988 г., А.146, стр. 33-34, § 78), и да описва в подробности процесуалните гаранции, с които разполагат страните в процеса – на справедливо, публично и бързо производство, без едновременно с това да гарантира изпълнението на оправдателната присъда, постановена в края на процеса. Наказателното производство е едно цяло и предоставяната от чл. 6 закрила не се прекратява с произнасянето на първоинстанционната присъда (виж, *mutatis mutandis*, *Белзюк с/у Полша*⁴³, 25.03.1998 г., Reports 1998-II, стр. 570, § 37).”

183. Като прилага тези принципи към случая, Съдът подчертава, че за жалбоподателя е било невъзможно да постигне изпълнение на решението на съда, който се е произнесъл по наказателното обвинение срещу него, по смисъла на чл. 6, т. 1 от Конвенцията. Не е необходимо да се установява кой национален орган е отговорен за неизпълнението на присъдата, постановена преди повече от три

³⁷ Решението е постановено единодушно.

³⁸ Решението е постановено единодушно.

³⁹ *Hornsby v. Greece*

⁴⁰ *Burdov v. Russia*

⁴¹ *Jasiuniene v. Lithuania*

⁴² *Barberà, Messegue and Jabardo v. Spain*

⁴³ *Belziuk v. Poland*

години. “Съдът просто отбелязва, че административните органи като цяло съставляват един елемент от правовата държава и следователно техните интереси съвпадат с необходимостта от добро правораздаване (цитираното *Хорнсби*, § 41). Ако държавната администрация може да откаже или да пропусне да се съобрази с оправдателна присъда, или дори само да се забави в изпълнението ѝ, то гаранциите на чл. 6, от които обвиняемият се е ползвал по време на съдебната фаза на производството, биха се оказали илюзорни в една своя част.”

184. Следователно фактът, че окончателната и подлежаща на изпълнение присъда от 29 януари 2001 г. все още не е изпълнена три години след произнасянето ѝ, е лишил разпоредбата на чл. 6, т. 1 от Конвенцията от целия ѝ полезен ефект.⁴⁴

V. По твърдението за нарушения на чл. 5, т. 4 и чл. 13 от Конвенцията

185. Според жалбоподателя неизпълнението на решението, с което се разпорежда незабавното му освобождаване, представлява нарушение и на тези текстове от Конвенцията.

186. Правителството поддържа, че жалбоподателят е можел по всяко време да оспори задържането си в съответствие с изискванията на посочените разпоредби и това се доказвало от многобройните му молби за освобождаване.

187. Според Съда тези оплаквания по същество повдигат същите правни проблеми на основата на същите факти, които вече са разгледани по чл. 6, т. 1 от Конвенцията, и не се налага самостоятелна преценка.⁴⁵

VI. По твърденията за нарушение на други разпоредби на Конвенцията

A. Твърдяното нарушение на чл. 5, т. 3 от Конвенцията

188-189. Без да се аргументира, жалбоподателят твърди, че продължаващото му задържане е в нарушение на чл. 5, т. 3. Правителството не взема становище.

190. Съдът отбелязва, че периодът на задържане, през който жалбоподателят е имал право да се ползва от гаранциите на чл. 5, т. 3, е приключил на 2 октомври 2000 г. с постановяването на първоинстанционната осъдителна присъда. Следователно оплакването е направено след изтичането на шестмесечния срок по чл. 35, т. 1 от Конвенцията.

B. Твърдяното нарушение на чл. 10, т. 1 от Конвенцията

191-192. Без да аргументира оплакването си, жалбоподателят твърди, че в пряка връзка с нарушението на чл. 5, т. 1 е и нарушаването на правото му на свобода на изразяване. Правителството не взема становище. При това положение Съдът намира, че твърдението на жалбоподателя е необосновано.

B. Твърдяното нарушение на чл. 2 от Протокол 4

---

⁴⁴ Решението е постановено с мнозинство от 14 срещу три гласа.

⁴⁵ Решението относно чл. 5, т. 4 е постановено с мнозинство от 14 срещу три гласа, а решението относно чл. 13 е единодушно.

193-194. По твърдението на жалбоподателя, че продължаващото му задържане нарушава правото му на свободно придвижване, Съдът приема, че настоящото дело касае не просто ограничаване на свободата на придвижване, а произволно лишаване от свобода по чл. 5 от Конвенцията, и следователно не е необходимо да се разглежда оплакване по чл. 2, от Протокол 4.⁴⁶

Съдът напомня, че решенията му са установителни и че по принцип държавата-ответник трябва да избере средствата за изпълнение на задължението си по [чл. 46](#) от Конвенцията. В случая обаче констатираното нарушение по самото си естество не оставя избор относно мерките, необходими за поправянето му. Поради това Съдът единодушно приема, че държавата-ответник трябва да осигури освобождаването на жалбоподателя във възможно най-кратък срок.

Съдът единодушно присъжда на жалбоподателя 150 000 евро за имуществените и неимуществени вреди, претърпени в резултат на задържането му от 29 януари 2001 г. до постановяването на настоящото решение, и 5000 евро за разноски.

---

⁴⁶ Решенията са взети с единодушие.